

עין משפט
גד מצוה

בא א מיי פֿיג מהל' גירושין הל' יד סמג עשין ג טוש"ע אה"ע סי' ח סעי' טו:
בב ב מיי שס הל' טו טוש"ע שס סעי'ה':
בג ג מיי שס הלכה טו כט טוש"ע שס סעיף בל':
בד ד מיי פֿיג מהל' עדות הל' א סמג עשין קט טוש"ע ח"מ סימן ג סעי' א:

◄◄ |
◄ |
► |
►► |

תוספות ישנים

ר' עקיבא ור"ע אומרים שדקדקס... וס"ת לדידהו אמאי לא בעי מקריה דלחא יום וזלחה שנה ותיקן הקדוש דדרישה [ומקריה] דלחא יום אינו בשביל לעמוד על ביטור העדות שחי מהני העדות שראו ממשה א' מה מהניא הן בדיקה אלא אינה אלא כדי שיבואו העדים ליד הומה ודוקא בדניי נפשות הוא בדבעינן ליה כדי להגיל את הדיון אלא בעדות אשה כי מניי בעינן דרישה ומקריה כמו בדניי נפשות היינו מנוקף העדות לגוף לדיי אמת כמו כליו שמוריס וס"ה בגלגון שהעיד בו כמו הכא אלא אחא יום לדיי דריך ופסק ר"ת דלא בעינן דרישה ומקריה דק"ל כמ"ק:

א) נראה דל"ל שהי מהני העדות שאומרים שראו המשה ולא אלוטריך דדרישה ומקריה אלא כדי שיבואו העדים ליד הומה וכו'.

◄◄ |
◄ |
► |
►► |

תוס' חד מקמאי

תניא אין בודקין עדי נשים בדרישה ומקריה.

ר"ט ור"ע אומרים בודקין עדי אשה בדרישה ומקריה קא מיפלגי בדר' חנינא דא"ר חנינא ד"ת אחד דיני נפשות ואחד דיני ממונות בדרישה ובחקירה שנא' משפט אחד יהיה לכם. ומ"ט אמרו דיני ממונות א"צ בדיקה בדרישה ומקריה כדי שלא תנעול דלת בפני לווין מ"ס כיון דאיכא למשקל כתובה כדיני ממונות [דמיאן] ומ"ס כיון דשרינן אשת איש לעלמא כדיני נפשות דמיא והלכה כרבנן דרביס בניהו. ועוד כיון דמפי אשה ומפי עבד ושפחה משאינן ^(ב) משום תקנת עגונא הקילו ולא עבדינן דרישה ומקריה וכן פסק הרמב"ם ד"ל:

^(ב) נראה דל"ל משאין דמשום תקנת עגונא הקילו הלכך לא עבדינן דרישה ומקריה.

קכב:

פונדקית עובדת כוכבים (אחת) חיתה ומסיחה לִפִּי תומה.

וא"ת מאי מייתו רבנן רליה מן הפונדקית דהא מסיחה לפי תומה היתה יש לומר דלא היתה ממש מסיחה לפי תומה דמה שהולילה מקלו ומרמילו (מה) [זה] היתה יכולה לעשות כן לעדות ור' עקיבא אמר להס כי אין זה רליה דודאי אין לך מסיה לפי תומה גדול מזה כיון דכי [חזימינהו] צכיא כן משמע קלט צירושלמי דקאמר עשו אותה כמסיחה לפי תומה משמע שלא היתה ממש מסיחה לפי תומה אלא שמציאין רליה דלא גרעה מעד אחד:

אין בודקין עדי נשים בדרישה ומקריה. פירש רבינו חננאל דקיימא לן כהאי תנא דלא בעי דרישה ומקריה:

הדרן עלך מסכת יבמות

והוא היינו הולכים בדרך ודרך אחרינו גיים ונתלה בייחור של זית ופשחו והחזיר את הגיים לאחוריו אמרתי לו אריה יישר כחך אמר לי מנין אתה יודע שאריה שמי כך קורין אותי בעירי יוחנן ברבי יהונתן אריה דמכפר שיחיא לימים חלה ומות והשיא רבי טרפון את אשתו ורבי טרפון לא בעי דרישה ומקריה והתניא מעשה באדם אחד שבא לפני רבי טרפון להעיד עדות אשה אמר לו בני היאך אתה יודע בעדות אשה זו אמר אני ונתלה בייחור תאנה ופשחו והחזיר את הגיים לאחוריו אמרתי לו יישר כחך

אריה אמר לי יפה כוונת לשמי שכך קורין אותי בעירי יוחנן בן יונתן אריה דמכפר שיחיא אמר ליה לא אלא כך אמרתי לך יוחנן בן יונתן אריה לו לא כך אמרת לי יוחנן בן יונתן דמכפר שיחיא אריה אמר ליה לא אלא כך אמרתי לך יוחנן בן יונתן אריה דמכפר שיחיא ודקדק עליו שנים ושלשה פעמים וכיון את דבריו והשיא רבי טרפון את אשתו תנאי היא דתניא ^(א)אין בודקין עדי נשים בדרישה ומקריה [א] דברי ר"ע רבי טרפון אומר בודקין וקמיפלגי בדר' חנינא ^(ב)דאמר רבי חנינא ידבר תורה אחד דיני ממונות ואחד דיני נפשות בדרישה ומקריה שנאמר יִמשֹׁפֵט אֶחָד יִהְיֶה לָכֶם ומה טעם אמרו דיני ממונות אין צריכין דרישה ומקריה שלא תנעול דלת בפני לוינ ובמאי קמיפלגי מר סבר כיון דאיכא כתובה למשקל כדיני ממונות דמי ומר סבר כיון דקא שרינן אשת איש לעלמא כדיני נפשות דמי ^(א)אמר רבי אלעזר אמר רבי חנינא תלמידי חכמים מרבנים שלום בעולם שנאמר וְכָל בֵּן בִּןךָ לַמּוֹדִי ה' וְרַב שְׁלוֹם בְּנִיךָ (דברי יצחק):

האשה בתרא פרק ששה עשר יבמות

והא איה חזרינו קאמרי לם. אלמא לאו לפי תומה הוי: הוה צכיא. והיינו לפי תומה דקדום ששאלוה התחילה לומר: ונסלה בייחור של סאנה. אחו צנוף של תאנה ופשחו לעשות ממנו מקל: פשחו. נתקו: יישר כחך אריה. גבור חיל ולצ אריה יש לך: יפה כוונת את שמי אריה. שך קורין אותי בעירי: לא כך אמרם לי יוחנן בן יונסן. דורש ומוקר היה אולי יהפוך את דבריו לא כך אמרם לי דמכפר שיחיא אריה שהכפר היו קורין אריה ולא אותו: דרישה. צדיקות כי האי גוונא לכיון את דבריו: ומקריה. צלחה יום וצלחה שעה: משפט אחד יהיה לכם. וכיון דלשכתן דכתיב דיניי נפשות ודרשת ומקרת וגו' (דברים יג) הוא הדין לדיני ממונות: כיון דאיכא כסופה למשקל. כשמשאש על פיהם טעול כתובה דמספר כתובה גלמוד כשמשאשי לאחר מטלי מה שכתוב לייכי: דיניי נפשות דמי. דהצא על אשת איש צנחנן הלכך עדי נשים דדרישה ומקריה: הכי גרסינן אמר ר' אלעזר אמר רבי חנינא סלמידי חכמים מרבנים שלום בעולם שנאמר וכל בןך למודי ה' ורצ שלום בןיך:

הדרן עלך מסכת יבמות

1. משפט אחד יִהְיֶה לָכֶם בגר באֶחָד יִזְדָּה כי אִנִּי יְיָ אֱלֹהֵיכֶם:
ויקרא כד כב 2. וְכָל בֶּן־ךָ לַמּוֹדִי יְיָ וְרַב שְׁלוֹם בְּנִיךָ:
ישעיהו נד יג

◄◄ |
◄ |
► |
►► |

מוסף רש"י

בדרישה ומקריה. גריך לצדוק את העדים צלחה יום צלחו שעה הלוחו (סנהדרין ב.). שנאמר משפט אחד יהיה לכם. ממונות כנפשות, וכיון דכתיב דרישה ומקריה דיניי נפשות, דכתיב ודרשת ומקרת, הוא הדין לדיני ממונות (שם ג.). שלא תנעול דלת בפניו לוינ. שימנעו מהללות, שמה יכפור והעדים יטעו ולא תהא עדותן מכוונת ויפסקו (שם)

הדרן עלך מסכת יבמות

מסורת הש"ס

א) גירסתם הסי"מ והלח"מ בפי' יג מהל' גירושין דין טו אין בודקין עדי נשים בדרישה ומקריה ר"ע ור"ט אומרים בודקין וכו' וכן היא הני' צכ"י סי' ח וכן איתא בתוספתא סוף פי' י"ד וע' גלח"מ שוכרתי כתב פירוש אסונאי זו ועי' רש"י א' ט סנהדרין ב: לג., א ברכות סד. כרימות כח: תמיד לג: מור סו: ד) ואל תפקרי בניך אלא בניוך כן איתא בברכות סד:.

◄◄ |
◄ |
► |
►► |

תורה אור השלם

1. משפט אחד יִהְיֶה לָכֶם בגר באֶחָד יִזְדָּה כי אִנִּי יְיָ אֱלֹהֵיכֶם:
ויקרא כד כב 2. וְכָל בֶּן־ךָ לַמּוֹדִי יְיָ וְרַב שְׁלוֹם בְּנִיךָ:
ישעיהו נד יג

◄◄ |
◄ |
► |
►► |

הגהות הגר"א

[א] בגי' בדרישה ומקריה ר"ע ור"ט אומרים בודקין ככ"ל (וכיכ רבינו בזה"ע סי' ח ס"ק עט):

◄◄ |
◄ |
► |
►► |

אחר השלמת המסכתא יאמר זה ויועיל לזכרון בעזרת השם יתברך

" הַדָּרִן עֲלֶיךָ מִסֵּכֶת יְבָמוֹת וְהַדָּרֶךְ עֲלָן. דַּעְתָּן עֲלֶיךָ מִסֵּכֶת יְבָמוֹת וְדַעְתָּךְ עֲלָן. לֹא נִתְנָשִׁי מִיַּיִךְ מִסֵּכֶת יְבָמוֹת וְלֹא תִתְנָשִׁי מִיַּיִן לֹא בַעֲלָמָא הָדִין וְלֹא בַעֲלָמָא דְאִתִּי:

יאמר כן שלשה פעמים ואחר כך יאמר:

יְהִי רַצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁתְּהֵא תוֹרָתְךָ אֲמֻנוֹתֵנוּ בְּעוֹלָם הַזֶּה וְתֵהֵא עִמָּנוּ לְעוֹלָם הַבָּא. **
חֲנִינָא בַר פִּפְא רָמִי בַר פִּפְא נִחְמֵן בַר פִּפְא אַחָאי בַר פִּפְא אָבָא מָרִי בַר פִּפְא רִפְרִם בַר פִּפְא רָכִישׁ בַר פִּפְא סוֹרְחָב בַר פִּפְא אֲדָא בַר פִּפְא דְרוּ בַר פִּפְא:

הַעֲרַב נָא יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֶת דְּבָרֵי תוֹרָתְךָ בְּפִינוּ וּבִפְּיֹת עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל. וְנִהְיָה כְּלָנוּ אֶנְחָנוּ וְצַאֲצָאִינוּ וְצַאֲצָאי עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל כְּלָנוּ יוֹדְעיַ שְׁמֶךָ וְלוֹמְדֵי תוֹרָתְךָ: מֵאוֹיְבֵי תַּחְבְּמֵנִי מִצּוּרִיךָ כִּי לְעוֹלָם הִיא לִי: יְהִי לִבִּי תָמִים בַּחֲקִירָ לְמַעַן לֹא אֲבוּשׁ: לְעוֹלָם לֹא אֲשַׁכַּח פְּקוּדֶיךָ כִּי בָם חִיִּיתֵנִי: בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ לְמַדְנִי חֲקִירָ: אָמֵן אָמֵן אָמֵן סֵלָה וְעַד:

מודים אֲנַחְנוּ לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁשִּׁמַּתְּ חֻלְקֵנוּ מִיּוֹשְׁבֵי בֵּית הַמּוֹדֶרֶשׁ וְלֹא שִׁמַּתְּ חֻלְקֵנוּ מִיּוֹשְׁבֵי קִרְנוֹת. שְׂאֲנוּ מִשְׁכִּימִים וְהֵם מִשְׁכִּימִים. אָנוּ מִשְׁכִּימִים לְדִבְרֵי תוֹרָה וְהֵם מִשְׁכִּימִים לְדִבְרִים בְּטָלִים. אָנוּ עֹמְלִים וְהֵם עֹמְלִים. אָנוּ עֹמְלִים וּמַקְבְּלִים שָׂכָר וְהֵם עֹמְלִים וְאִינָן מַקְבְּלִים שָׂכָר. אָנוּ רָצִים וְהֵם רָצִים. אָנוּ רָצִים לַחַיִּי הַעוֹלָם הַבָּא וְהֵם רָצִים לְבָאֵר שַׁחַת. שְׁנֹאֲמַר וְאַתָּה אֱלֹהִים תוֹרִידֶם לְבָאֵר שַׁחַת אֲנָשִׁי דְמִים וּמִרְמָה לֹא יִחַצּוּ יְמֵיהֶם וְאֲנִי אֶבְטַח בָּךְ:

יְהִי רַצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵי בָשָׁם שֶׁעֲזָרְתָנִי לְסִים מִסֵּכֶת יְבָמוֹת בֶּן תַּעֲזָרְנִי לְהַתְחִיל מִסִּכְתּוֹת וּסְפָרִים אַחֲרִים וּלְסַיֵּם לְלַמּוֹד וּלְלַמֵּד לְשִׁמּוֹר וּלְעִשׂוֹת וּלְקִים אֶת כָּל דְּבָרֵי תַלְמוּד תוֹרָתְךָ בְּאַהֲבָה. וְזָכוֹת כָּל הַתְּנָאִים וְאֲמוּרָאִים וְתַלְמִידֵי חֻכְמִים יַעֲמוּד לִי וְלוֹרְעֵי שְׁלֹא תִמוּשׁ הַתוֹרָה מִפִּי וּמִפִּי זָרְעֵי זָרַע זָרְעֵי עַד עוֹלָם. וְתִתְקַים בִּי בְּהַתְהַלָּכְךָ תִּנְחָה אוֹתָךְ בְּשִׁכְבְּךָ תִּשְׁמַר עֲלֶיךָ וְהַקִּיצוֹת הִיא תְּשִׁיחֶךָ. כִּי בִּי יָרְבוּ יְמִיךָ וְיוֹסִיפוּ לָךְ שָׁנוֹת חַיִּים: אוֹרֶךְ יָמִים בִּימִינָה בְּשִׂמְאַלָּה עֶשֶׂר וְכָבוֹד: יְיָ עוֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן יְיָ יִבְרַךְ אֶת עַמּוֹ בְּשָׁלוֹם:

יִתְגַּדֵּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמֹהּ רַבָּא. בַּעֲלָמָא דְהוּא עֲתִיד לְאַתְחַדְתָּא, וּלְאַחֲזִיא מַתַּיָא, וּלְאַסְקָא לַחַיִּי עֲלָמָא, וּלְמַבְנָא קַרְתָּא דִּירוּשָׁלַם, וּלְשִׁכְלַל הֵיכְלִיהּ בְּגוּה, וּלְמַעַקֵּר פּוֹלְחָנָא נּוֹכְרָאָה מֵאַרְעָא, וּלְאַתְבָּא פּוֹלְחָנָא דְשִׁמְיָא לְאַתְרֵיהּ, וְיִמְלִיךְ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּמַלְכוּתִיהּ וְיִקְרִיֶּהּ, [וְיִצְמַח פְּרָקְנָה וְיִקְרַב מִשִּׁיחָהוּ]. בְּחֵיכּוֹן וּבִיּוֹמִיכוֹן וּבְחַיִּי דְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל בַּעֲגָלָא וּבִזְמַן קָרִיב, וְאִמְרוּ אָמֵן. יְהֵא שְׁמָה רַבָּא מְבָרַךְ לְעַלַם וּלְעַלְמֵי עֲלָמָיָא. יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאֵר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא וְיִתְהַדַּר וְיִתְעַלֶּה וְיִתְהַלָּל שְׁמָה דְקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. לְעֵלָא מִן כָּל בְּרַכְתָּא וְשִׁירָתָא וְתִשְׁבָּחַתָּא וְנִחְמַתָּא דְאִמְרִין בַּעֲלָמָא, וְאִמְרוּ אָמֵן: עַל יִשְׂרָאֵל וְעַל רַבָּנָן, וְעַל תַּלְמִידֵיהוֹן וְעַל כָּל תַּלְמִידֵי תַלְמִידֵיהוֹן, וְעַל כָּל מֵאן דַּעֲסָקִין בְּאוֹרֵיתָא, דִּי בְּאַתְרָא (קִדְיָשָׁא) הָדִין וְדִי בְּכָל אֲתַר וְאַתַּר, יְהֵא הָלוֹן וּלְכוֹן שְׁלָמָא רַבָּא תָנָא וְחֻסְדָּא וְרַחֲמֵי וְחַיִּי אֶרִיבִי וּמוֹזְנִי רִיחִי וּפְרָקְנָא מִן קָדָם אֲבוּהוֹן דִּי בְּשִׁמְיָא וְאַרְעָא וְאִמְרוּ אָמֵן: יְהֵא שְׁלָמָא רַבָּא מִן שְׁמִיָּא וְחַיִּים טוֹבִים עֲלִינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל, וְאִמְרוּ אָמֵן: עוֹשֶׂה שְׁלוֹם בְּמִרְמִיּוֹ הוּא בְּרַחֲמִיּוֹ יַעֲשֶׂה שְׁלוֹם עֲלִינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן:

^(*) פי' הגון על זה תמצא בספר החיים שחיבר אחי הגאון מהר"ל מפרגא בספר זכיות ח"א פ"ג,

^(**) בסיומא וסוף תשובת הרמ"א ז"ל וכן בסוף יש"ש בב"ק כתוב רמזים על הזכרת שמות הללו.